

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqquisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 3. Vtrùm Deus libero arbitrio poellat. Et quale illud sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

QVAESTIO III.

*Vtrum Deus libero arbitrio polleat.
Et quale illud sit.*

51 **N**onnulli ex Peripateticis, vt Theophrastus, Auerroes, Auicenna, & Porphyrius Deo dicuntur libertatem negasse, vt videre est apud Albertum in libro de Causis, cuius verba refert Carthusianus lib. 1. Sent. dist. 45. quaest. 1. Fuisse etiam in eodem errore Aristotelem eorum Principem, absolute docent Scot. in 1. dist. 8. quaest. 4. sub initium, Soar. disput. 30. Metaph. lect. 16. Molina 1. p. quaest. 19. art. 4. disput. 2. cum Greg. Ocham. Gabr. Marfil. Heruæ. & alijs relatis à P. Ruiz disp. 7. de Volunt. lect. 5. Qui tamen, fuisse in hac re Aristotelem inconstantem, probat, productis locis, vbi ille Deum ex necessitate naturæ operantem ponit; & locis, vbi Deo satis clarè libertatem attribuit: videatur ad rem Toler. lib. 8. Phys. quaest. 3. Auicenna etiam in Metaph. tract. 9. cap. 1. in medio aperte Dei libertatem adstruit. De qua rectè itidem videtur Auerroes sentire in distinct. distinctionum dist. 3. dub. 1. & 2. Cæterum ex Christianis in prædictum etiam errorem iniegit Abailardus dicens, Deum non posse facere, nisi ea, quæ facit, apud Vvaldenf. lib. 1. doctrinalis fidei cap. 10. Quod idem docuit postea Vviclef. in Trialogo cap. 10. & 11. quem refellit Vvald. ibid. Subscripsit eidem errori Lutherus art. 36. Bucerus item lib. de Concordiâ doctrinæ cap. de Libero arbitrio, & Calvinus lib. 1. Inst. cap. 16. §. 3. prout refert Bellarm. tom. 4. lib. 3. de Gratia, & libero arbitrio cap. 15. versus finem. Catholici tamen omnes Dei libertatem confitentur. Quam etiam Philosophorum præstantissimi fassi sunt, Plato in Timæo inter principium, & medium, Socrates apud Platonem in Alcibiade primo in fine, & alij.

52 Verum enim verò Thomistæ quidam prædeterminantes ita diuinam libertatem fatentur, vt eam absque vllâ diuinæ voluntatis in differentia in solâ indifferentia diuinæ cognitionis stare arbitrentur. Quo à libertate diuinâ non leuè sibi subsidium parare videntur ad componendam cum creata physicam prædeterminationem, alienes, quantumuis prædeterminatio physica determinatam ad vnum voluntatem creatam reddat, omnemque prorsus eius indifferentiam tollat, illam nihilominus eius libertatem manere; dummodò iudicium intellectus maneat indifferens, hoc est, proponens obiectum cum indifferentiâ boni, & mali; siue, vt ipsi philosophantur, obiectum, quod de se indifferens est ad assequutionem finis, ad quem naturaliter voluntas determinata est, neque cum illo necessariam connexionem habet. Ita docet Bann. Prædeterminantium antesignanus 1. p. quaest. 19. art. 10. dub. 1. post solutionem argumentorum §. Tertium documentum. Vbi post statutam dictam doctrinam concludit. Hoc documentum vehementer obseruent, qui in quaestionibus de merito, & ratione merendi dissoluentis errare noluerint. Id quod ego non aliter ostendo, quam ex prædictis. Etenim Deus est maxime liber, vt iam definitum est: & tamen in ipso non alia ratio libertatis inuenitur respectu illorum, quæ extra se

vult, nisi, quia indicat, illa non habere necessariam connexionem cum fine; sed esse secundum se indifferentia: indicat tamen ordinabilia esse ad finem, & indicat ordinanda esse. Et hæc ratio, quare velle ordinare liberum est. Hæc Bann. Vnde statim, infert per consequentiam, vt ipse dicit, euidentem, quociescunque actus voluntatis oritur ex radice iudicij indifferentis prædicti, non posse non illum liberum esse. Et rursus. Quidquid, inquit, antecesserit, vel comitabitur, vel superuenerit diuinæ voluntatis, si non tollat iudicium illud circa medium respectu finis, non destruet libertatem operationis. In hac eadem doctrinâ procedunt, quæ de diuinâ libertate comparatâ cum humanâ docent Cabezudo in fine quaest. 2. de Auxil. quam inferunt 3. p. quaest. 62. pag. 175. conferendâ cum pag. 154. Alvarez disp. 22. de Auxil. num. 36. iunctis, quæ docet disp. 92. num. 11. & Ledesma quaest. vnicâ de Auxil. art. 10. diff. 1. & 2. Nauarrete. verò tom. 2. contr. 3. docet, ita diuinam voluntatem per cognitionem diuinam determinari, vt, manente eodem iudicio intellectus, nequaquam, possit Deus non velle id, quod proponitur volendum. Quo etiam pacto philosophatur de voluntate creatâ controu. 10. per totam. Consentit Aluar. disp. 12. de Auxil. in secundo argumento: necnon Cabezudo, & Ledesma. Cæteri verò Theologi vnanimiter censent, non solum cognitionem diuinam proponere Deo cum indifferentiâ omne obiectum creatum, siue ereabile; verum diuinam voluntatem ita secundum se esse indifferentem ad vtrumvis, vt planè in potestate Dei positum sit, velle, aut non velle, prout sibi libuerit, causare, aut non causare creaturas; quin ad alterutrum eorum extremorum diuina ipsa voluntas sit prædeterminata aut per prauam cognitionem, aut aliter. Nullum in speciali refero pro hac sententiâ; quia stant pro eâ omnes, præter Thomistas paucos commemoratos. Videantur plurimi apud Ruiz disp. 7. de Voluntate lect. 4.

Propositio 1.

Deus perfectissimè est liber non solum ad causandum, vel non causandum creaturas, sed etiam ad volendum, vel non volendum, eas causare.

Hæc propositio de fide est quoad vtramque partem. Eam probant imprimis omnia Scripturæ loca, in quibus Deo electio tribuitur. Electio quippe nequit sine libertate consistere, vt est notum 1. ad Corint. 1. Quæ stultia sunt mundi, elegit Deus, vt confundat sapientes. Et infirma mundi elegit Deus, &c. ad Eph. 1. Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Iacob. 2. Non ne Deus elegit pauperes in hoc mundo, &c. Deinde eadem veritas expressè traditur illis in locis, vbi diuinæ volitioni tribuitur effectus. Psalm. 134. Omnia, quæcumque voluit, Dominus fecit in Cælo, & in Terra. ad Rom. 9. Cuius vult miseretur, & quem vult, indurat. Et ad Corint. 12. Diuidens singulis prout vult. Id est, pro libero voluntatis arbitrio non pro necessitatis obsequio, vt exponit Ambros. lib. 2. de fide cap. 3. Hanc enim arbitrij libertatem denotat hic loquendi modus, quo sapientissimè vtitur Scriptura, etiam ad significandam libertatem voluntatis humanæ, Ioan. 15. Quodcumque

volueris, pete 1. Corint. 7. Quod vult, faciat; cui vult, nubat. Ecclesi. 13. Ad quod volueris, porrige manum tuam. Affinis huic est alius modus loquendi conditionatus. Ecclesi. 39. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentia replebit illum. Esther 13. Si decreverit saluare nos, continuo liberabimur. Iacob. 4. Si Dominus voluerit, &c. Præterea id ipsum probant ea loca, in quibus significatur, Deum plura posse, quam fecerit. Si enim poterat facere, quod non fecit, non poterat non esse liber ad faciendum, & non faciendum. Sap. 11. Non enim impossibilis erat omnipotens manus sua, quæ creauit orbem terrarum ex materia inuisa, immittere illis multitudinem visorum, aut audaces leones, &c. Et tamen id non fecit. Math. 3. Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abræe. Quod non præstitit. Math. 19. Apud Deum omnia possibilia sunt. Nec tamen omnia fecit. Idem probant loca, quæ significant, Deum posse non facere, quæ fecit: quorum multa etiam reperiuntur in Scripturâ. Denique illa quæ diuinæ voluntatis consilio, ac determinationi tribuunt effectus, ad Eph. 1. Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Isaia 14. Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? Sap. 11. Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? Sap. 12. Subest enim tibi, cum volueris, posse. Idem probant ea omnia loca, in quibus homines dicuntur esse in manu Dei, ipsius dispositioni subiecti, sicut lutum est in manu figuli. Ecclesi. 33. Isaia 45. Ieremias 18. ad Rom. 9. Necnon illa, in quibus Deo gratia aguntur propter beneficia collata, aut beneficia conferenda petuntur, aut Deus ipse, vel eius opera laudantur. Cuius enim hæc (quibus sacra Scriptura scaturit) palam supponunt, ac prædicant libertatem diuinam. Denique particule forte, forsitan ad denotandam indifferentiam, & libertatem apponuntur. Sæpius autem referuntur ad voluntatem diuinam, cuius proinde indifferentiam, & libertatem denotant, vt videre est Exod. 19. & 33. Iosue 14. 1. Reg. 14. 2. Reg. 12. Math. 5. Actor. 8. & alias sæpe. Mirto plura.

54 Ex quibus omnibus liquidò constat, Deum non solum esse indifferentem, & liberum ad operandum, sed etiam ad volendum operari. Imò id circo eum liberè operari: quia liberè vult operari. Id enim satis apertè præferunt loca Scripturæ commemorata, ea præsertim, in quibus diuinæ voluntati, eiusque liberæ determinationi tribuuntur effectus, vt contra Aureolum vergebimus quæstione sequente. Vnde aliud oriuntur dogma Catholicum à Sanctis etiam Patribus stabilitum, ab omnibusque Scholasticis Doctoribus traditum cum Magis in 1. dist. 45. & S. Thom. 1. p. quæst. 19. art. 4. nempe, Deum ita operari liberè, vt non per naturam immediatè, sed per voluntatem operetur. De quo plura in sequentibus.

55 Secundo propositio nostra Catholica omnium Patrum, atque Scholasticorum Theologorum testimonio firmatur. Quos recensere operosum esset. Videantur plures apud Bellarm. lib. 3. de Grat. & liber. arbit. cap. 16. Et apud Ruiz disput. 7. citatâ sect. 2. 3. & 4. & disput. 8. sect. 1. & 2.

56 Tertio ratione naturali potest propositio monstrari. Sitque prima ratio. Quia libertas in volendo, ac producendo res ad extra perfectio est simpliciter simplex, quæ melior est ipsa, quam

non ipsa. Ergo nequit non reperiri in Deo. Consequentia est bona iuxta doctrinam Anselmi receptam ab omnibus, à nobisque demonstratam. tom. 1. disp. 16. quæst. 2. vt iam alias diximus. Antecedens autem constat. Quoniam, habere Deum dominium earum operationum tam internarum, quam externarum, quas circa creaturas exercet, quod est liberum esse ad illas, ex se patet, esse quid perfectius, quam esse Deum talibus operationibus addictum, eisque ex necessitate subiectum, ipsarumque subinde creaturarum indigum.

57 Secunda ratio fit. Quia, si bonitas creaturarum, finita cum sit, & limitata, multisque scatens imperfectionibus, ad sui amorem efficacem, & necessarium diuinam raperet voluntatem, id certè aliunde provenire non posset, nisi vel ex imperfecta notitiâ, vel ex absoluta indigentia, quam Deus talis bonitatis haberet. Quod tamen vtrumque ei repugnat.

58 Tertia ratio. Honestas actionum, ratione cuius redditur operans dignus laude, perfectio est maxima, dignissimaque Deo, adeò, vt per se appareat euidenter, huiusmodi perfectionem entium omnium perfectissimo, qualis est Deus, non posse deesse. Ecquis enim ausit negare, causam omnium primam non esse laude dignam in ijs, quæ facit: cum multa causarum secundarum opera digna sint, quæ laudentur? At honestas sine libertate non potest esse, vt patet. Ergo nec possibile est, vt Deus non habeat libertatem.

59 Quarta ratio. Infitum est naturis hominum, atque adeò naturale, vt loquitur Tertullianus in Apologet. cap. 7. in ærumnis Deum inuocare, eiusque opem implorare tum ad declinanda mala imminencia, tum ad consequenda bona desiderata. Eoque sine veluti naturæ instinctu nulla fuit vnquam, aut vsquam gens, quæ non funderet preces ad eum, quem Deum putabat, aras extrueret, sacrificia offerret, vota nuncuparet, &c. At hæc prorsus frustanea essent, & importuna, si Deus non esset liber in operando, vt patet. Igitur, Deum liberum esse, vel in ipsâ hominum naturâ vt certa veritas infitum est.

60 Quinta ratio. Deus potest facere, quidquid non implicat contradictionem; quia est ens infinitum secundum essentiam, atque adeò potentia eius est infinita: qualis non esset quidem, si aliquid efficere non posset; quod tamen fieri, non repugnaret. Sed plura sunt possibilia, quam, quæ de facto sunt, vt est ex se manifestum. Ergo plura potest Deus facere, quam de facto fecit. Ergo est liber ad efficiendum illa, & non efficiendum. Confirmatur. Quia, si Deus operaretur ex necessitate naturæ, quidquid posset, faceret necessariò vbicumque, & quodocunque possunt illa fieri. Cumque quodlibet in quolibet tempore possit existere, vt est notissimum: nihil esset, quod non inciperet prius tempore, quam incepit, & desineret posterius tempore, quam desinit, contra id, quod cernimus. Cum etiam quodlibet in quolibet loco poni possit, vt etiam constat; cuncta existerent in omni loco, aut saltem non esset, cur vnumquodque in hoc potius, quam in alio loco, collocaretur, loquendo saltem de illis entibus, quæ à causis secundis liberis non causantur.

61 Sexta ratio. Aut sunt in vniuersâ naturâ aliquæ causæ liberæ distinctæ à Deo, ac proinde ab ipso Deo creatæ. Aut nullæ causæ liberæ sunt.

Si nullæ sunt. Sequitur planè nihil omnino posse esse contingens quoad suam existentiam; nihil denovo posse creari, & quæ creata sunt, interire non posse, contra experientiam manifestam. Contingentia enim rerum, nonaquearum productiones, & corruptiones ab aliqua tandem libertate debent prodire, saltem quoad determinationem. Si enim omnes causæ essent necessariae quidquid semel possent, semper possent, semperque ad illud cauendum determinate essent. De quo videri possunt, quæ diximus supra disput. 30. quæst. 18. Si autem aliqua creaturæ potiuntur libertate; qui fieri poterit, ut eorum Creator illa careat: cum sit libertas perfectio absque imperfectione, vt n. 56. dicebamus?

62. Aliam denique rationem conficit S. Thom. 1. p. quæst. 19. art. 3. in hunc modum. Quæcumque Deus extra se amat, eatenus tantum amat, quatenus illa ad suam bonitatem ordinantur tanquam ad finem. Ea autem, quæ sunt ad finem, tunc solum amantur necessariò ab amante necessariò finem, quando talia sunt, sine quibus finis esse non potest. Ergo, quamuis Deus suam bonitatem necessariò amet ut finem proprium suæ voluntatis, creaturæ verò nihilominus non amat necessariò, sed liberè: quia illæ non sunt necessariae ad perfectionem, aut existentiam talis finis; quamuis ad illum sint ordinabiles. Deus ergo in amore, & productione creaturarum nequit non esse liber. Hæc ratio in illam recidit, quam nos secundo loco adduximus.

63. Mitto alia argumenta Theologica, quibus ex principijs fidei libertas Dei multifariam monstrari potest. Hæc, quæ indicavi, nituntur solum ratione naturali. Ex quibus patet, naturaliter demonstrabilem esse libertatem Dei. Quidquid refragatur Ocamus, & Gabriel in 1. distin. 43. quæst. 1. art. 2. Et quidem improbabiliter, vt notat Ruiz disput. illa 7. citata sectione 4. num. 30.

64. Ceterum contra libertatem diuinam, quam statuimus, sic potest primò argumentari. Deus non est peccabilis, vt tanquam fidei dogma statuemus disp. 33. quæst. 7. Ergo non est liber. Libertas enim sine potestate ad peccandum videtur subsistere non posse; vt indicant plures Patres apud Ruiz disput. 8. de Voluntate lect. 1. Dum vel inferunt, hominem idè esse peccabilem; quia habet liberum arbitrium: vel disputantes contra hæreticos calumniatores Dei, quòd homines, & Angelos fecerit peccato obnoxios, docent, sanis fuisse condidisse eos cum potentia, seu capacitate ad peccandum, quam sine libero arbitrio: quasi hæc duo ex mente Patrum separari non possint. Respondet Ruiz, liberum arbitrium creatum cum capacitate ad peccandum essentialiter connexum esse, eo ipso, quòd est creatum: idque solum Patres intendere: secus verò liberum arbitrium increatum. Patres autem dumtaxat loqui de creato. Ceterum, quidquid sit de possibilitate creaturæ liberæ, & suæ naturæ impeccabilis; de qua videri possunt, quæ scripsimus tom. 1. disp. 18. quæst. 14. circa proposit. 3. id apud omnes certum est, posse esse libertatem, etiam in causâ creatâ sine potestate ad peccandum, saltem pro aliquo tempore, vel statu ratione alicuius adiuncti extrinseci, vt patet in Christo Domino, & in Beatis. Ex hoc autem manifestè consequitur, libertatem, & impotentiam ad peccandum non esse conceptus secundum se incompatibiles in eadem entitate. Benè ergo pote-

runt esse coniuncti in Deo: idque non ab extrinsecò, sed à naturâ. Vtrum autem sit minor, vel potius maior libertas Dei, quam, si peccare possit, inferius examinabo q. 7.

Secundò obijcitur. Inclinatio Dei ad se communicandum creaturis infinita est, vt potest nata ex infinita bonitate, quæ non potest non esse infinitè diffusiva sui secundum doctrinam Dionysij commemoraram quæst. 1. num. 11. Sed creaturis se Deus communicat, illas volendo, & producendo. Ergo non potest non diuina voluntas cogi ad volendum creaturas producere ea infinita inclinatione. Ergo ad id non est Deus liber. Quemadmodum ad se suâ infinita bonitate rapitur ad eius amorem; nec contra infinitam vim attractiuam boni infiniti cogniti potest se fittere. Distinguo maiorem. Inclinatio Dei ad se communicandum creaturis infinita est entitativè, & materialiter; concedo. Formaliter, & in ratione inclinationis; nego. Et, concessa minore; nego consequentiam. Etenim Deus, quantumvis infinitè sit bonus, proportionaliter dumtaxat ad creaturæ bonitatem dicendus est formaliter inclinari ad se illi communicandum per ipsius productionem. Cumque bonitas creaturæ nec Deo necessaria sit, nec quidquam emolumenti ad eius felicitatem, siue beatitudinem adferat: aliundeque neque ipsum, vt potest limitata, & finita, multique scitans imperfectionibus ad sui amorem, & productionem infinitè moueri queat; quemadmodum summa, & infinita bonitas diuina ipsum Deum infinitè mouet; & trahit ad amorem sui: non est, cur Deus ad se illi communicandum per productionem infinitè inclinetur, sed valde finitè & limitatè. Quantitas quippe inclinationis ad alterutrum ex extremis contradictionis non ex quantitate entitativæ rei, quæ inclinari dicitur, pensatur; sed ex maiori, vel minori recessu, quem habet ab æquabili indifferentiâ ad vtrumvis. Ex quo patet exemplum, quòd opponebatur, ad rem non esse. Nec refert, Deum, quia bonum infinitum est, infinitè sui diffusivum esse. Tam enim diffusionem sui infinitam exercet ad intra in productione diuinarum personarum, ad idque proinde infinitam inclinationem, atque adeò summam necessitatem habet. Quo fit, vt diffusio ad extra, quæ superest, finita, & arbitraria esse possit, & sit reuera à finitaque, & limitatè nascens inclinatio. An verò à tantâ nasci possit, quanta sit ad inducendam necessitatem moralem ex dicendis disp. 32. quæst. 3. notum fiet. Vbi etiam constabit, quomodo Deus violentiam propriam sibi non inferret, etsi contraret inclinationi se communicandi creaturis, nullam earum producendo.

Tertiò obijcitur. Deus se necessariò diligit amore perfectissimo. Ergo per talem amorem efficaciter sibi vult omnia bona intrinsecâ, & extrinsecâ. Ergo non habet libertatem ad non volendum sibi efficaciter creaturas, quæ bona extrinsecâ sunt sibi; atque adeò illas non libere, sed necessariò causat. Respondeo, quantumvis Deus nihil extrinsecum vellet sibi efficaciter, amatum se nihilominus amore perfectissimo. Pro quo satis habet boni intra se, quo sibi sufficientissimus, ac plenè beatus existit. Cetera enim pro nihilo sunt ipsi in ordine ad perfectionem suæ beatitudinis, & sui amoris. Tametsi illa liberè possint talem amorem terminare; quo ipse in perfectione intrinsecâ, & entitativâ non crearetur.

juxta doctrinam tradendam quæst. sequente.
Ex qua etiam constabit, licet Deus actus suarum virtutum necessariò amet quoad entitatem, quo pacto eius intrinsicam perfectionem adæquant; quoad denominationem verò liberè eos amare; quia vt sic non augent intrinsicam eius perfectionem. De quo plura infra venient dicenda disput. 33. Mitto alià leniora, quæ quicquid ex dictis, & dicendis facillè soluet. Quomodo autem cum libertate immutabilitas Dei cohareat q. 5. declarabo.

Propositio 2.

67 Absque indifferentià voluntatis diuinæ nullatenus diuina libertas constare potest; quantumuis indifferens sit cognitio proponens obiectum.

Hæc propositio eisdem argumentis venit probanda contra Bann. & suos, quibus supra disput. 30. quæst. 10. latè probauimus, cum prædeterminatione physica neutriquam posse componi libertatem creatam, quantumuis maneat ex parte intellectus indifferentiã cognitionis. Eadem enim est ratio, quod ad rem attinet, de libertate diuinã, ac de creatã. Imò in diuinã plus prement argumenta dicta. Quia voluntas diuinã, non per qualitatem sibi accessoriam, vt creatã, sed à naturã, aut per aliquid identificatum, secum dicenda erit prædeterminari ab ijs, qui illam non indifferenter, sed prædeterminatam esse posuerint. Cum quo prædeterminationis genere impossibilis adhuc erit, libertatem componere, quã, cum prædeterminatione accessoriã. Hinc eisdem etiam argumentis venit monstrandum, contra Nauarrete, & sequaces, nequaquam posse Dei voluntatem manere liberam, si per præuiam aliquam cognitionem prædeterminetur ad suum actum. Vniuersaliter enim, quoties voluntas, quæcunque ea sit, per aliquid spectans ad potentiam proximam actus ita ad actum ipsum manet determinata, vt nequat cum tali proximã potentia omissionem actus componere, neutriquam ad talem actum libera manet, sed prorsus necessitata ad illum, vt vniuersè demonstrauimus dicta disput. 30. quæst. 5. proposit. 11. De quo plura videri possunt cum in totã eã disputatione, tum etiam apud nostros Doctores, præsertim apud P. Did. Ruiz tom. de Scientiã, & voluntate, vbi de hac re latissimè omnium scripsit. Itaque diuina voluntas, suppositã quauis cognitione, qua ad volendum efficaciter quilibet creatum dirigitur, ita ad volendum manet indifferens, vt ipsa se ipsam ad vtrumlibet, prout sibi arriserit, valeat determinare: componendo videlicet secum cum totã suã potestate ad volendum, ad quam spectat dicta cognitio, tum volitionem, tum volitionis contradictoriam, prout sibi placuerit. Hoc namque ad eius libertatem omnino necessarium est. Quo præfatorum Thomistarum sententiã omnino manent reprobata. Vt eas abs dubio varijs in locis reprobat S. Tho. præsertim, dum rem nostram tractans 1. p. quæst. 19. art. 2. in resp. ad 5. ait. *Voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, determinat se ipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam.* Quem locum versans Ferrariens. lib. 1. contra Gent. cap. 22. §. Sed tunc aliud, ait. *Voluntas diuina non determi-*

natur ab aliquo, cum sit agens liberum, sed ipsa se determinat per modum efficientis, siue producentis actum ad tale obiectum terminatum. Consentit Capreolus in 1. dist. 45. quæst. 1. art. 2. dum agens de libertate diuinã ait. *Dico ergo, quod voluntas, quantum ad exercitium actus sui, vt velit, vel non velit, determinatur à se ipsa: & illud, quo se ad hoc determinat, est actus eius determinatus, &c.* Hæc retuli, vt videas, quã longè Primores, atque antiquiores Thomistarum abfuerint à prædeterminatione, quam postea ex Bannez Nouiores inuexerunt. Sed de hoc etiam plura iam diximus disp. & q. citatis.

Propositio 3.

Deus non solum est liber ad eligendam creationem harum potius creaturarum, quàm aliarum, in hoc potius tempore, quàm in alio exequendam: quæ libertas cum necessitate aliquas creaturas in aliquo tempore creandi posset componi. Sed etiam est liber ad nihil omnino extra se per totam æternitatem producendum.

Hanc propositionem proximè ad certitudinem fidei, dicit, accedere, Ruiz disput. 8. de Volunt. sect. 4. quia ex fidei principijs colligitur efficaciter. Ego verò directè, & immediatè esse illam de fide existimo, vt potè non obscure contentam in ijs Scripturæ locis, quibus absolutè dicitur, fecisse Deum omnia, quæcunque voluit. Et ipsi omnia esse possibile. In manu eius, & in ditione eius cuncta esse posita. Et ipsum vniuersorum Dominum esse. Itã enim, & similes loquutiones plenissimam Dei potestatem ad faciendum, quidquid voluerit, ad nihilque faciendum, si veller, videntur denotare. Maximè, cum in hoc sensu Patres videantur accepisse Scripturam, dum in huiusmodi dogma vniuersimiter conspirarunt, iuxta illud Iustini quæst. 2. Christiana ad Gentiles initio. *Quisquis possibile negat, Deum esse, qui nihil fecerit, absurdè loquitur.*

Idem etiam dogma probant apertè testimonia Scripturæ, & Patrum, quæ prædicant, Deum nullius creaturæ extra se indigentiam habere, quale est illud 2. Machab. 14. *Tu Domine vniuersorum, qui nullam habes indigentiam, & alia quæ tom. 1. disp. 4. quæst. 2. recitauimus.* Nam vt egregiè ratiocinatur August. lib. 83. qq. quæst. 22. & lib. 1. contra aduersarium legis cap. 7. ad finem. *Vbi nulla indigentia; nulla necessitas; vbi nullus defectus, nulla indigentia; nullus autem defectus in Deo; nulla ergo necessitas.* Puta creandi aliquid extra se.

Id etiam probant rationes aliquæ adductæ pro primã propositione præsertim 1. 2. 3. & vltimã, quæ est S. Thom. Libertas quippe ad nihil extra se producendum perfectio est Dei simpliciter simplex: cui bonitas limitata creaturæ Deo non necessaria, ab ipsoque perfectè cognita nihil potest detrabere. Est etiam talis libertas radix maioris honestatis, qualis Deo decet, in ijs, quæ producenda eliguntur. Cum sit libertas plena, & non dimidiata ad ea cum cæteris omnibus omit-tenda, &c.

Propositio 4.

71 In Deo non potest non esse libertas contradictionis, siue potentia contradictionis, vt loquuntur alij, supposito, quod liber est.

Ita contra Cajet. 1. p. quest. 19. arr. 7. sine docent Vazq. disp. 79. num. 16. Valent. quest. sua 19. punct. 4. assert. 3. cum Scoto, & alijs. Reque ipsa videtur consentire Ruiz disp. illa 7. citata sect. 8. licet discrepet in modo loquendi. Ratio autem propositionis est; quoniam libertas contradictionis potissima est omnium libertatum, & sine illa nulla libertas constare potest. Vt enim satis constat ex iam traditis supra disp. 30. quest. 1. 2. & 3. libertas actus primi vniuersè aliud non est, quam potentia proxima ad eligendum inter extrema proposita. Dicitur autem libertas contradictionis, quando extrema, inter quæ optio datur, contradictoria sunt. Libertas autem contrarietatis, quando sunt extrema contraria. Quando verò extrema non sunt opposita, libertas eligendi inter illa nondum nomen sortita est. Quocirca libertas anonyma dicenda venit, prout dicta quest. 3. statuius. Cum igitur, eligere inter extrema posita, sit, vnum eorum assumere, relicto alio, consequitur planè, esse impossibile, vt quis potentiam habeat eligendi inter extrema contraria, vel non opposita, sine potentia ad assumendum, & relinquendum, seu non assumendum quoduis eorum. Quod est, nullam aliarum libertatum sine libertate contradictionis consistere posse. Imo quamlibet ceterarum ex duplici libertate contradictionis necessariò componitur, g. potestas ad eligendum inter amorem, & odium absque potestate ad amandum, & non amandum, & potestas ad concipiendum, & omittendum odium constare nequit. Vnaque subinde libertas contrarietatis ex duabus contradictionis non potest non composita esse. Liquet ergo, supposito, quod Deus tam in volendo, quam in causando liber est, non posse illum habere libertatem contradictionis tum ad causandum, & non causandum, tum etiam ad volendum, & non volendum.

72 Quomodo autem cum libertate contradictionis ad volendum, & non volendum idem obiectum componi possit, vt nulla realis, & intrinseca formalitas Dei reuerà defectibilis sit, pendet ex constitutione volitionis Dei liberæ, de qua agendum quest. 4. Nec, quod formalitas nulla Dei defectibilis sit, potentia contradictionis loquendo propriè neganda est Deo, vt illam negat Ruiz num. 5. & 6. Nam, qua proprietate est verum, Deum esse liberum ad volendum, & non volendum, eadem verum est etiam habere potentiam ad contradictoria, qualia sunt velle, & non velle. Nec potentia contradictionis maiorem, quam libertas ipsa, à qua non distinguitur, fert secum mutabilitatem, vt prætendebat Cajet, Libertatem autem diuinam cum eius immutabilitate rectè componi constabit ex dicendis quest. 6. Vtrum autem libertas contradictionis, quam Deus habet, sola aliquando exerceri possit ab ipso, ita, vt diuina voluntas purè omniuè se habeat, q. 5. examinabitur.

73 Hic quæri solet, an volitio libera Dei coniungens appellari possit. Affirmant Vazq. supra,

Bellarm. lib. 3. de liber. arbit. cap. 17. Salas 1. tract. 3. disp. 1. sect. 7. num. 84. cum Scoto, Gregorio, Ochamo, Gabriel, & alijs. Quia contingens est, quod ita est, vt potuerit non esse. Negant Bann. 1. p. quest. 14. art. 3. dub. vlt. Alvarez disp. 27. de Auxil. Ferrar. lib. 1. contra Gent. cap. 67. cum Alberto, Alexandro, Caietano, Quibus annunt Molin. 1. p. quest. 14. art. 13. disp. 10. & Soar. disp. 30. Metaph. sect. 16. n. 43. Quoniam contingentia indifferentiam sonat mutabilitati subiectam; qualis non est indifferentia diuinæ volitionis. Verum quæstio hæc, vt apparet, de modo loquendi est. Vterque autem modus ex dictis videtur locum suum habere in vni communi. Quare neque reprobandum videtur, qui contingentem esse, affirmat, volitionem diuinam, neque qui negat. Quia primus iuxta primum, secundus iuxta secundum sensum censendus est loqui. Ex dictis inferitur, in Deo dari libertatem, quam appellant quoad exercitium; quia libertas quoad exercitium nihilo differt à libertate contradictionis, vt etiam diximus loco citato.

Propositio 5.

Libertas etiam non contradictionis reperitur in Deo tam ad volendum, quam ad causandum.

Nomine libertatis non contradictionis libertatem contrarietatis, & alteram anonymam complector, de quibus mentionem feci num. 71. Quo sensu accepta propositio certissima est. Quia libertas non contradictionis nihil est aliud, quam potestas ad eligendum inter extrema non contradictoria, quæcunque illa sint. Constat autem ex dictis, Deum potestatem habere ad producendam vnâ creaturam, relicta aliâ, siue hæc sit contraria priori, siue non contraria; quæ est libertas non contradictionis ad causandum. Tum potestatem habere ad concipiendum vnum decretum, non concepto alio aut contrario, aut non contrario priori; quæ est libertas non contradictionis ad volendum. Ex quo patet, etiam habere Deum libertatem, quam vocant quoad specificationem. Quia libertas quoad specificationem pars quædam est libertatis non contradictionis. Est enim potestas ad eligendam inter extrema non contradictoria specie diuersâ, siue ea sint contraria, siue non contraria. Cum tamen libertas non contradictionis electionem insuper inter extrema non contradictoria solo numero distincta amplectatur. Recognosce ceteras omnes diuisiones libertatis actus primi traditas disp. illa 3. citata. Facile enim deprehendes, eis benè perspectis, vtrum ipsarum omnia membra in Deo reperiantur. Et qualiter.

Propositio 6.

Libertas actus secundi aut causandi, aut volendi, quo Deus reuerà causat, & vult causare, sine aliqua libertate actus primi ipsi etiam Deo conuenienti nullatenus constare potest.

Hæc propositio ita vnipersim sumpta omnino certa, & euidentis est; à nemineque negatur.

neque tunc negari potest. Quia, esse Deo liberum actum secundum producendum creaturam, atque etiam actum secundum volendum creaturam producere, ut fides docet, nihil est aliud, quam Deum ita producere creaturam potens producere, ut possit quoque non producere; & ita velle potens velle, ut possit quoque non velle. Quod est, habere eum aliquam libertatem actus primi ad producendum, & non producendum; ad volendumque, & non volendum. Actus enim primus in universum nihil est aliud, quam potentia; & libertas actus primi aliud non est, quam potentia proxima indifferens ad utrumlibet, ut constat, & disp. 30. saepe citata explicatum, probatum, & repetitum est.

Propositio 7.

76 Impossibile est, Deum esse liberum in actu primo ad volendum, & non volendum aliter, quam per potentiam causativam aliquo modo huius, quod est, velle, aut non velle.

Hac etiam propositio certa mihi, & evidens est: a nemineque reipsa videtur posse negari; licet in modo explicandi causationem huius, quod est, velle, aut non velle, possit esse distidium: de quo quaestione sequente. Demonstratio ergo propositionem primam. Quia Deus nullatenus potest intelligi liber in actu primo ad volendum, & non volendum, nisi intelligatur potens ad ponendum, vel non ponendum in natura rerum hoc, quod est, velle; siue ad faciendum, quod existat illud, vel non existat, prout sibi libuerit: hoc enim est, habere Deum in sua potestate, in suo dominio, in suo nutu, & voluntate existentiam huius, quod est, velle; in quo consistit formalissime, esse eum liberum ad volendum. Sed potentia ad faciendum, quod existat hoc, quod est, velle, nequit non esse aliquo modo causativa eius: quia facere, quod existat aliquid, quod potuit non existere, nequit non esse causare illud aliquo modo, ut notum est. Ergo.

77 Secundum. Hoc, quod est, Deum velle creare Mundum, ita est in rerum natura, ut potuerit non esse; alioquin illud neque esset contingens, neque liberum, corrueretque tota libertas Dei ad volendum. Ergo hoc, quod est, Deum velle creare Mundum, ab alio tanquam a causa existentiam habet. Compertum est enim, quidquid contingenter existit, ab alio tanquam a causa debere existere. Sed, nisi existeret a Deo, nentiquam esset Deo liberum, neque imputabile: quia nulli imputatur, quod ipse nullo modo agit, quantumvis ipse per illud multis modis denominetur. Ergo, ut Deus sit liber ad volendum, & hoc, quod est, velle, ipsi imputabile sit, non potest non impleri aliquo modo causa esse, ut hoc, quod est velle, existat in natura rerum.

78 Tertium. Potentia nullo modo causativa sui actus nullatenus respectu eius potest libera esse, ut ipse conceptus libertatis satis aperte praefert: & in confesso apud omnes, omninoque indubitatum est. Imo vero non utcumque, sed in genere efficientis debet esse causativa potentia libera, nec sufficit ad libertatem esse eam causam passivam, ut satis significat Trid. sess. 6. can. 4. dum, ut libertatem adstruat arbitrii humani, definit, eum non merè passivè se habere, sed Deo

vocanti cooperari, aperte insinuans, atque supponens, nullatenus esse possibilem libertatem, absque effectivo concursu potentiae liberae. Id quod communiter sentiunt Theologi, & Philosophi: imo & Hæretici damnati à Concilio supponunt negantes voluntati nostrae influxum actuum, ut consequenter ei possent negare libertatem. De quo plura sunt dicta à nobis supra disp. 30. quaest. 4.

Stat itaque, potentiam, qua Deus in actu primo constituitur liber ad volendum, non posse non esse potentiam aliquo modo productivam huius, quod est, velle. Ex quo patet, Deum non per potentiam ad volendum utcumque constitui liberum in actu primo; sed per potentiam ad volendum ut productivam aliquo modo volitionis cum indifferentiâ. Unde infero primò, potentiam, qua Deus in actu primo constituitur liber ad volendum, & non volendum, nullatenus posse esse potentiam logicam, sed physicam esse debere: quia potentia logica nullatenus est productiva. Secundò infero, doctrinam traditam à nobis quaest. 2. de principio virtuali divinae volitionis ex praesenti propositione non parum confirmari. Tertio inferam quaestione sequente, volitionem Dei liberam aliquam contingentiam saltem virtualem debere fortiti independentem à connotato extrinseco, nec per huiusmodi connotatum nullatenus compleri posse in ratione volitionis liberae. De quo ibi plura.

His ita stabilitis de existentia libertatis Dei Metaphysica, qua sola absolute, & simpliciter appellatur libertas. De morali sequebatur stabilendum, an etiam reperitur in Deo. Verum de hac commodius agetur, postquam de natura libertatis diuinorum actuum egerimus.

QVAESTIO IV.

Qua ratione volitio divina libera sit.

81 Statuimus quaest. praecedente ut dogma certum secundum fidem, primam omnium causarum Deum causam liberam esse, neque ex necessitate operari, quaecumque extra se operatur, sed liberè. Idque non immediatè per naturam, sed per voluntatem. Ita quidem, ut Deus, non solum sit liber ad producendum ad extra, & non producendum, sed etiam ad volendum producere, & non volendum. Imo idcirco eum ad extra liberè operari; quia liberè vult operari. Ex quibus eximia illa, & nunquam plenè superata difficultas enascitur explicandi libertatem diuinam. Nam ex vna parte volitio libera Dei realiter ab ipso Deo distincta esse non potest; quia esset quid creatum, & imperfectum divinae simplicitati repugnans. Ex alia verò parte, si sit idem cum Deo, non videtur posse esse libera, sed tam necessaria, quam Deus ipse. Hac ut componerent Theologi, enixè hactenus insudarunt, atque in sententias varias distracti sunt; sed quarum nulla plenè satisfacit iudicio etiam sectatorum. Quippe mysterium hoc ineffabile est: nec plenè à nobis pro hoc statu perceptibile. Igitur in re aded implexa viam novam aperire non satagam, sed per magis tritam incedere,